

שירתה של ליסה כץ נטולת איפור, שיערה אסוף באקראי, אך אם תתבונן בה היטב תתגלה בבואתה של אישה המודעת היטב למראה החיצוני, ולמצופה ממנה.

קריאה בספר הביכורים "שחזור" שיצא בשנה שעברה, ושביחור מה נערך לו ערב השקה לפני כחודש ב"תולעת ספרים" נותנת תחושה כמעט פולשנית, כאילו אתה מצוטט לשיחת נשים אינטימית, ובה בין היתר חוויות על חיזור, אנטומיה גברית ונשית והיחסים ביניהם, לידה מוקדמת, ובעיקר-קו מחשוף נעדר. כריתות, גושים, נשירת שערות, פטמות שקועות, אינפוזיות, שחזור- וכל מה שביניהם.

שירתה פשוטה וישירה, מורכבת מפרטים איזוטריים ואנקדוטות מפותחות למחצה לכאורה- פיצוח טבעת נישואין צרה על ידי הרופא בחדר המיון, קניית מיטה מתכוונת, ביקור בבית הקברות בוורמונט, ועידה של סוכני מכירות באיטליה, צמד גנבים מתווכחים בחושה במדבר, פיליפינית מוליכה זקן במושבה הגרמנית בירושלים. אבל להווי ידוע ששירה טובה, המותרת אותך עם טעם אחר בפה עשויה לעתים מהחומרים האגביים של החיים, מחלקי שיחה או ויכוח, ממחשבה שצצה, ממחווה פתאומית, ולהבדיל ממשוררים אחרים שלעתים עושים מאמצים מוגזמים לגרד את הפכים הקטנים האלה, להעלות גרה לעוסה, אצל כץ, הם עולים בטבעיות מיומני חייה שלה, וכמעט מבלי שנרגיש גולשים ומתבייתים מהרה גם ביומני החיים של קוראיהם. שירתה היא החיים, הם חייה, ובעיקר הרגעים הכואבים או המפחידים שבהם ("הכתובה שלך היתה גם הפחד שלך", מתוך השיר 'מזרן נע') אך ברגע שנטלו ממנה ועלו על הכתב, הם מזמנים את הקורא לתת להם חיים משלו, ולהכניסם לתוך הקנון החוויתי שלו.

כי זה המוטו בשירתה האינטימית, נטולת המניירות, חסרת ההצטעעות והוanna be של כץ.

עם זאת, לא נעדר משיריה גם היבט רוחני- מאגי, העוטף את האירועים- המתוארים לכאורה במין רצף חסר יד מכוונת- בעננת קדושה או פיכחון הווייתי וחיבור על- טבעי לאירועים המתרחשים בחייה. הדבר בא לידי ביטוי ב'שתילת' הנרטיבים הפיגורטיביים דווקא במקומות בהם מקובל לחשוב ששם שורה השכינה לסוגיה- למשל בכותל, בכנסיית האחים בוונציה, בבית הקברות לנזירות בעין כרם או באכסניה ובה קירות כחולים נגד עין הרע, וגם מוצא ביטוי בטקסטים עצמם, למשל בשיר 'ראש השנה תשס"ו בוורמונט': "הסרטן הוא מלאכת קדש/ מחמירה של הקרבת/ איבר או גוף שלם.../הגרשים הם מלאכת קדש/ מחמירה של הפרדה./ שוברים שלם כוזב לחלק אמיתי/ ומקדשים את השבור.../הבדידות היא מלאכת קודש:/ הנפש מתכנסת אל תוכה/ יותר משתוכה יכול לשאת.../עיניך נפקחות:/ את רואה את העצים.../עכשיו אני אחת//".

גם החיים המקבילים שכץ מנהלת בעת שנתה- דהיינו, חלומותיה- המגיעים גם הם ממחוזות המודע שם נובטים זרעי שירת אמת, מעסיקים את כץ, המעלה על הכתב מספר חלומות הקשורים למסטקטומי הפרטי שלה, וממוספרים באופן סידורי, כאילו לעשות סדר בבלגן. הנוגע מביניהם- "חלום שאחרי #2" - דן באובדן שד אחד מתוך הזוג המיתולוגי, ומסתיים במטונימייה המאופקת עד כאב "עליתי שתי קומות/ במדרגות העץ/ ונעלתי פעמיים". נפלא.

ועוד. קריאה בשיריה המתורגמים ביופי ובנאמנות כאחד על ידי שחר ברם, מזכירה לנו כי זוהי שעתה היפה של השפה הגולשת מכוס אחת וממלאה את השנייה, מאנגלית לעברית, בתקווה שאף טיפה לא תאבד. כמו הנוירולוגים המנסים באמצעות המוח הפרטי שבקודקודם לפצח את סוד המוח האנושי, כך מנסה כץ באמצעות השפה הנרכשת שלה לנתח את אותה השפה עצמה- העברית שלנו, משימה מאתגרת ומוגבלת מעצם טיבה. גם כאן, נעשה ניסיון לעשות סדר בכאוס הוורבלי, והפעם- באמצעות האלף-בית, במחזור "שירים עלגים". נראה שהעיסוק הארס-לשוני בנושא השפה והכתיבה (שכאמור, היא עצמה מתורגמת משפה אחרת) מטריד את כץ לא פחות מאשר קווי המתאר של פלג גופה העליון. ניכרת מעין מערכת יחסים של קדושה לשפה אותה היא מגלגלת לראשונה על לשונה, כיאה לכל משוררת בעלת רגישות שפתית. "לא רציתי לבגוד בשפה שלכם./ לכן לא יכולתי לספור", והיא חשה כמבקרת לא רק במקומות הקדושים המוזכרים בשיריה, אלא גם בשפה העברית: "השפה שלכם זרה לי/ אבל לא קשה/ למשמש בה באצבעות/ ולהרגיש את העלבון/ מרוקם במשי עתיק".

מסקנתה האופטימית כמעט וסוגרת את דפי הספר: "אולי אפשר יהיה לי להפסיק לכתב בשפה זרה-קרובה/ רק אחרי שכלכם תבינו.../זו לא הצורה המילולית שמנצחת אלא/ משהו שפועם פועל מפענח/ גם בתוך האנגלית שלי". אפשר גם אפשר.